

rijksuniversiteit
 groningen

Het stimuleren van de Zelfcontrole en de
Zelfdeterminatie in het Onderwijs om het
Vroegtijdig Schoolverlaten onder Kwetsbare
Jongeren te verminderen

Jacqueline Doornbusch

Masterthese - Ontwikkelingspsychologie

S4004183

Juni 2025

Vakgroep Psychologie

Rijksuniversiteit Groningen

Thesebegeleider: *Mandy van der Gaag*

Een masterthese is een proeve van bekwaamheid voor studenten. De goedkeuring van de masterthese is het bewijs dat de student over voldoende onderzoeks- en rapportagevaardigheden beschikt om af te studeren, maar biedt geen garantie voor de kwaliteit van het onderzoek en de resultaten van het onderzoek als zodanig, en de masterthese is dan ook niet zonder meer geschikt om als academische bron te worden gebruikt om naar te verwijzen. Indien u meer wilt weten over het in deze masterthese besproken onderzoek en eventueel daarop gebaseerde publicaties, waarnaar u zou kunnen verwijzen, kunt u contact opnemen met de genoemde begeleider.

Samenvatting

Het aantal jongeren dat per jaar vervroegd stopt met school stijgt in Nederland. Om dit tegen te gaan is het van belang dat het onderwijs de grip onder deze jongeren vergroot. Deze masterthese geeft aanbevelingen hoe Nederlandse scholen zelf kunnen bijdragen aan het vergroten van de grip onder jongeren. Het narratieve literatuuronderzoek onderzoekt hoe zelfcontrole en zelfdeterminatie (autonomie, competentie, verbondenheid) gestimuleerd kunnen worden in het onderwijs. Aan de hand van 52 geselecteerde bronnen zijn de bevindingen thematisch geordend; namelijk in cognitieve-, emotiegerichte-, gedrags- en omgevingsgerichte interventies. Op grond van deze informatie zijn er vier aanbevelingen voor het onderwijs geformuleerd, gebaseerd op het ecologisch ontwikkelingsmodel van Bronfenbrenner. Dit model kan de interventies op verschillende niveaus binnen het onderwijs integreren, wat scholen de mogelijkheid biedt alle aanbevelingen tegelijk toe te passen. Hoewel het onderzoek beperkingen kent op het gebied van reproduceerbaarheid en mogelijke selectiebias, bieden de resultaten waardevolle inzichten en eerste handvaten voor onderwijsprofessionals. Hiermee geeft de masterthese een antwoord op de hoofdvraag; 'Hoe kan het onderwijs bijdragen aan het bevorderen van zelfcontrole, autonomie, competentie en verbondenheid om het vroegtijdig schoolverlaten bij sociaaleconomisch kwetsbare jongeren te verminderen?'.

Abstract

In The Netherlands, the number of young people who drop out of school early each year is rising. To combat this, it is important that education increases the 'grip' among these young people. This master's thesis provides recommendations on how Dutch schools can contribute to increasing these 'grip'. This narrative literaturereview investigates how self-control and self-determination (autonomy, competence, connectedness) in education can be stimulated. The findings are arranged thematically on the basis of 52 selected sources; namely in cognitive-, emotion-focused-, behavioural- and environmental-oriented interventions. Based on this information, four recommendations for education have been formulated, grounded on Bronfenbrenner's ecological developmental model. This model can integrate the interventions at different levels within education, which allows schools to apply all the recommendations at the same time. Although the research has limitations in terms of reproducibility and possible selection bias, the results provide valuable insights and initial tools for education professionals. With this, the master's thesis gives answer to the main question; 'How can education contribute to promoting self-control, autonomy, competence and connectedness to reduce early school leaving among vulnerable young people?'

Inhoudsopgave

Inleiding	6
Methode	9
Zoekstrategie.....	10
Screeningsproces en inclusiecriteria	10
Resultaten	11
Jongeren met lage sociaaleconomische status	11
Cognitie	11
Emotie	13
Gedrag	14
Omgeving	16
Discussie	19
Doel van het onderzoek	19
Resultaten en aanbevelingen voor in de praktijk	19
Sterktes, beperkingen en vervolgonderzoek.....	22
Conclusie	23
Literatuurlijst	25
Bijlage 1	37
Bijlage 2	40
Bijlage 3	45

Inleiding

Het percentage vroegtijdig schoolverlaten in Nederland stijgt. Uit cijfers van de Dienst Uitvoering Onderwijs (2024) blijkt dat in 2023 2,34 procent van de leerlingen vervroegd stopt met school, tegenover 1,72 procent in 2020. Een jongere onder de 23 jaar is vroegtijdig schoolverlater wanneer hij/zij zonder startkwalificatie te behalen stopt met school. Een startkwalificatie betreft een vwo-, havo-, of mbo-niveau 2 diploma (Nederlands Jeugdinstituut, 2024). Vooral in Noord- en Zuid-Nederland neemt het aandeel vroegtijdig schoolverlaters de afgelopen jaren toe (*CBS Statline*, n.d).

Wanneer het percentage jongeren zonder startkwalificatie blijft groeien, heeft dit maatschappelijke problemen tot gevolg. Zo hebben jongeren minder kansen op de arbeidsmarkt (Steeg en Webbink, 2006), wat tot toenemende werkloosheid in de samenleving kan leiden. Daarnaast is er een verband tussen vroegtijdig schoolverlaten en het criminele circuit. Uit onderzoek is gebleken dat lager opgeleiden vaker te maken krijgen met criminaliteit en geweld (Steeg en Webbink, 2006). Aangezien dit leidt tot onder andere minder inkomstenbelasting, meer vraag naar sociale voorzieningen, zoals uitkeringen, en een toenemende druk op ons rechtssysteem, zal het toenemend percentage vroegtijdig schoolverlaters hogere kosten voor de samenleving met zich meebrengen.

Uit onderzoek blijkt dat er verschillende risicofactoren zijn die het vroegtijdig schoolverlaten onder jongeren voorspellen. Ten eerste vallen er meer jongens dan meisjes uit in het onderwijs (Wittebrood, 2000). Een mogelijke reden hiervoor is dat jongens voornamelijk externaliserende problematiek laten zien, wat een grotere voorspeller van vroegtijdig schoolverlaten is dan internaliserende problematiek, wat vaker bij meisjes voorkomt (Wittebrood, 2000). Daarnaast maken jongeren met een psychische stoornis of een lichamelijk probleem, zoals een handicap, vaker hun school niet af (Herweijer, 2008). Ook ervaren jongeren met een laag schooladvies vanuit de basisschool vaak minder prestatiemotivatie, waardoor zij in het voortgezet onderwijs de interesse in school eerder verliezen (VOCL, 1999, geciteerd uit Herweijer, 2008). Hierdoor kunnen jongeren gaan spijbelen. Uit onderzoek is gebleken dat regelmatig spijbelen een voorbode kan zijn van vroegtijdig

stoppen met school (Van Lieshout, 2003, geciteerd uit Herweijer, 2008). In het onderzoek van Van Lieshout geven de jongeren aan dat ze zich vaak niet begrepen voelen door leerkrachten of ze ervaren weinig interesse vanuit de leerkrachten. Het schoolklimaat lijkt dan dus ook een belangrijke invloed op het gedrag en de ervaringen van jongeren te hebben.

Tot slot hebben jongeren afkomstig uit gezinnen met een laag sociaaleconomische status een grotere kans op uitval (Rosenthal, 1998). Dit komt mogelijk doordat hun ouders minder geld hebben voor ondersteunende hulpmiddelen en/of hun kinderen minder kunnen stimuleren op gebied van culturele ontwikkeling en onderwijs (Traag en Van der Velden, 2007). Kansenongelijkheid lijkt dan ook een aanzienlijke rol te spelen in het voorspellen van vroegtijdig schoolverlaten.

Bovengenoemde statistische voorspellers zijn belangrijk, maar in de praktijk moeilijk om invloed op uit te oefenen. Daarom is er steeds meer aandacht voor veranderlijke factoren, die essentieel kunnen zijn voor het uitvallen van jongeren. In dit literatuuronderzoek wordt ingegaan op het versterken van grip, een recentelijk geïntroduceerd concept door het WRR Rapport 108 (2023); “de mate waarin mensen in staat zijn door eigen handelen gewenste uitkomsten te bereiken en ongewenste uitkomsten te voorkomen”. Volgens het WRR Rapport (2024) zijn er verschillende elementen waardoor mensen grip houden op het leven, zoals een stabiel inkomen, een fijne thuissituatie en een sociaal netwerk. Wanneer iemand niet over alle elementen beschikt om voldoende grip te ervaren, kan deze negatieve gevoelens ontwikkelen (WRR, 2024). Negatieve gevoelens kunnen zorgen voor neerslachtigheid en weinig participatie vanuit een individu, wat uitval op school zou kunnen vergroten bij jongeren (Blodgett & Lanigan, 2018). Het vergroten van grip bij jongeren zou daarom een belangrijk aanknopingspunt kunnen zijn om vroegtijdig schoolverlaten te verminderen.

Om grip op het leven te vergroten is het belangrijk dat mensen over voldoende zelfcontrole beschikken; “het vermogen om dominante gedragsneigingen te veranderen of te onderdrukken en gedrag, gedachten en emoties te reguleren” (WRR, 2017). Een jongere met een hogere mate van zelfcontrole zal, in een moeilijke situatie met weinig grip, zich minder snel laten verleiden tot een

kortetermijnoplossing. Dit laat zich ook in het onderwijs zien; een jongere met een hogere mate van zelfcontrole laat betere schoolprestaties zien (Duckworth et al., 2019). Het is belangrijk dat het onderwijs zelfcontrole bij jongeren kan stimuleert, opdat zij minder snel geneigd zijn te stoppen met school.

Zelfcontrole is als begrip gerelateerd aan het concept van zelf-determinatie: het sturen van zelfgekozen gedrag (Vansteenkiste & Soenens, 2017). Uit onderzoek van Grolnick (1991) blijkt dat jongeren betere schoolprestaties leveren wanneer de psychologische behoeftebevrediging, voortkomend uit de Zelfdeterminatietheorie, tijdens hun opvoeding gestimuleerd wordt. Deze behoeftebevrediging bestaat uit het vervullen van de basisbehoeften autonomie, verbondenheid en competentie (Vansteenkiste & Soenens, 2017). Autonomie is het ervaren van verantwoordelijkheid en eigen beslissingen kunnen nemen. Verbondenheid staat voor het sociale netwerk van de jongeren, maar ook voor de relatie met school en leraren. Competentie houdt in dat een jongere zich bekwaam voelt om bepaalde doelen te halen. Het bevorderen van deze basisbehoeften in het onderwijs heeft een positieve werking op de prestaties van de jongeren en het behalen van een startkwalificatie, zoals blijkt uit het onderzoek van Van der Gaag et al. (2020), waarbij meerdere effectieve interventies onderzocht zijn, die zich richten op het voorkomen van vroegtijdig schoolverlaten. Uit onderzoek van Ryan en Deci (2000) bleek zelfs dat een goede ontwikkeling van de basisbehoeften uit de Zelfdeterminatietheorie het algemene welbevinden van een jongere versterkt.

Om ervoor te zorgen dat het aantal jongeren met een startkwalificatie in Nederland stijgt, zou het dan ook een goede stap kunnen zijn om de zelfdeterminatie en de grip onder jongeren te vergroten. Uit meerdere onderzoeken zijn het stimuleren van de psychologische basisbehoeften van de Zelfdeterminatietheorie en het versterken van zelfcontrole effectief gebleken op het behalen van schoolprestaties. Het is echter nog onduidelijk hoe dit op een effectieve, eenduidige manier in het onderwijsprogramma geïmplementeerd kan worden om het verminderen van vroegtijdig schoolverlaten onder kwetsbare jongeren te realiseren. Dit leidt tot de onderzoeksvraag van het huidige literatuuronderzoek; 'Hoe kan het onderwijs bijdragen aan het bevorderen van zelfcontrole,

autonomie, competentie en verbondenheid om het vroegtijdig schoolverlaten bij sociaaleconomisch kwetsbare jongeren te verminderen?’.

Het huidige narratieve literatuuronderzoek bestaat uit twee deelonderwerpen. Het eerste deelonderwerp is geweid aan zelfcontrole; onderzocht wordt hoe het onderwijs kan inspelen op het bevorderen van zelfcontrole. Het tweede deelonderwerp gaat over de Zelfdeterminatietheorie, waarin de vraag wordt gesteld hoe de basisbehoeften autonomie, competentie en verbondenheid in het onderwijs versterkt kunnen worden. Er zal in beide deelonderwerpen aan de hand van bestaande literatuur en cognitieve-, emotiegerichte -, gedrags- en omgevingsgerichte interventies gekeken worden wat het onderwijs nodig heeft om met een consistente aanpak kwetsbare jongeren te stimuleren in het opbouwen van hun zelfcontrole en het vervullen van hun psychologische basisbehoeften, opdat het vroegtijdig schoolverlaten verminderd wordt.

Methode

In dit literatuurreview wordt aan de hand van een overzicht van bestaande literatuur beschreven hoe het onderwijs kan bijdragen aan het stimuleren van zelfcontrole onder jongeren en het vervullen van de basisbehoeften uit de Zelfdeterminatietheorie. Het einddoel van het onderzoek is het onderwijs handvaten te bieden om het aantal jongeren met een startkwalificatie te vergroten, wat een eenduidige aanpak in het onderwijs moet creëren om vroegtijdig schoolverlaten te verminderen.

De huidige studie is een narratieve literatuurstudie (Juntunen & Lehenkari, 2019). Er is hiervoor gekozen, omdat deze de mogelijkheid biedt om de gevonden literatuur op een beschrijvende manier met elkaar te vergelijken. Er wordt minder systematisch gewerkt dan bij een scopingreview, zodat de auteur de mogelijkheid heeft om de literatuur gemakkelijker in thema's in te delen en kritisch te evalueren. Daarnaast kan er via een narratieve literatuurstudie breder gezocht worden naar bronnen, waardoor ook uitgevoerde interventies meegenomen kunnen worden die niet te vinden zijn in wetenschappelijke databases. Dit biedt de mogelijkheid om meer diepgang en nieuwe inzichten te creëren. Voor de opbouw en betrouwbaarheid van de huidige studie wordt het

SANRA model gehanteerd (Baethge et al., 2019); een model dat is ontwikkeld om de kwaliteit van narratieve literatuurstudies te beoordelen.

Zoekstrategie

Het huidige narratieve literatuuronderzoek bestaat uit twee deelonderwerpen, namelijk onderwijsinterventies gericht op het stimuleren van 'zelfcontrole' en 'zelfdeterminatie'. Voor beide deelonderwerpen zijn wetenschappelijke artikelen gezocht via Psychinfo, Smartcat en Eric. Daarnaast zijn er via Google Scholar, Google, bibliotheken en referentielijsten nog enkele relevante bronnen toegevoegd. Bij het zoeken naar de bronnen zijn zoektermen gebruikt, die voornamelijk combinaties waren van de termen 'self control', 'selfdetermination', 'education' en 'early school leaving'. Alle zoektermen en combinaties zijn in bijlage 1 terug te vinden.

Screeningsproces en inclusiecriteria

Na het invoeren van de zoektermen in de databases zijn er 1170 artikelen uitgekomen, inclusief enkele dubbele. Vervolgens zijn deze artikelen gescand op basis van relevante titel en/of abstract. Ook zijn er tijdens het zoekproces inclusiecriteria gehanteerd. Zo is er specifiek gezocht naar onderzoeken en interventies die zijn uitgevoerd onder middelbare scholieren en mbo-leerlingen. Basisschoolleerlingen, hbo- en universitaire studenten zijn uitgesloten. Daarnaast moeten de interventies uitvoerbaar zijn op scholen. Er is enkel gefocust op literatuur die in het Nederlands of Engels beschikbaar is. Er zijn zowel primaire als secundaire bronnen meegenomen in het huidige literatuurreview, en de bronnen zijn zowel kwantitatief als kwalitatief. Empirische publicaties zijn vanaf 2000 meegenomen, klassieke en invloedrijke theoretische publicaties vanaf 1980. Verder zijn er enkele boeken en rapporten meegenomen. Wanneer studies geen interventie(s) bespreken, maar slechts een overzicht geven van de concepten zijn deze uitgesloten. Ook zijn studies uitgesloten wanneer het slechts gedragsverandering betreft en niet specifiek over zelfcontrole of zelfdeterminatie gaat.

Hieruit zijn voor het deelonderwerp 'zelfcontrole' 58 en voor het deelonderwerp 'Zelfdeterminatietheorie' 80 mogelijke bruikbare bronnen gevonden. Deze artikelen zijn vervolgens

in zijn geheel gelezen en uiteindelijk zijn er 21 bruikbare bronnen gevonden voor het deelonderwerp zelfcontrole en 31 bronnen voor de Zelfdeterminatietheorie (zie bijlage 2 en 3 voor een overzicht van de gebruikte bronnen). De keuze om een bron mee te nemen in het literatuuronderzoek is voornamelijk gebaseerd op de relevantie van het onderwerp voor het huidige literatuuronderzoek en de effectiviteit en betrouwbaarheid van de interventie; onder andere op basis van steekproefgrootte, methodologie en statistische analyse. De bronnen die handmatig via Google zijn gevonden, zijn gekozen op basis van hun relevantie voor het onderzoek. Daarbij is de betrouwbaarheid gebaseerd op het feit dat de bron voortkomt uit een Nederlands of Europees erkend onderzoeksinstituut.

De interventies zijn gesorteerd op thema, waarvan enkele meerdere thema's hebben. Dit leidt tot een verdeling van 17 cognitieve interventies, 6 emotiegerichte interventies, 20 gedragsinterventies en 33 interventies gericht op omgevingsfactoren.

Resultaten

Jongeren met lage sociaaleconomische status

Tijdens het zoeken en analyseren van de interventies zijn er weinig interventies gevonden die specifiek gericht zijn op jongeren met een lage sociaaleconomische status. Er is gebleken dat veel onderzoeken en interventies zich voornamelijk richten op middelbare scholieren en mbo-leerlingen in het algemeen. Daarom is er voor gekozen om de doelgroep van het huidige onderzoek breder te maken dan de hoofdvraag weergeeft en zich te focussen op middelbare scholieren en mbo-leerlingen.

Cognitie

Om zelfcontrole en zelfdeterminatie onder jongeren te vergroten bevatten verschillende interventies een vorm van cognitieve therapie. Cognitieve therapie richt zich op het veranderen van (negatieve) gedachten en denkpatronen (Beck & Knapp, 2008).

Zelfcontrole

Duckworth et al. (2018); Pollak et al. (2019); Wilson et al. (2001) concluderen dat zelf-

geïnitieerde cognitieve strategieën, zoals mindfulness en het stellen van doelen, effectief zijn bij het herstructureren van negatieve gedachten en het versterken van zelfcontrole in de maatschappij. Binnen het onderwijs draagt deze herstructurering bij aan een vermindering van depressieve gevoelens bij leerlingen (Dweck et al., 2014). Een 'growth mindset', waarbij obstakels als uitdagingen worden gezien, helpt hierbij (Dweck et al., 2014).

Volgens Kurtyilmaz en Basak (2023) is het van belang dat cognitieve schema's al in de kindertijd geanalyseerd worden. Wanneer deze schema's op jonge leeftijd worden gevuld met negatieve elementen, zoals onzekerheid en angst, hebben leerlingen tijdens hun schoolcarrière minder zelfcontrole en daarbij een grotere kans op uitval. Echter, uit cijfers van het Chicago Readiness Project (Watts et al., 2018, 2023) blijkt dat een interventie in de kindertijd weinig effect heeft op zelfcontrole op latere leeftijd.

Tot slot blijken twee cognitieve interventies, uitgevoerd in het voortgezet onderwijs, effectief in het bevorderen van zelfcontrole. Bij het Wildernessprogramma van Romi en Kohan (2004) losten de leerlingen problemen op die in hun ogen in eerste instantie onoplosbaar waren. Hierdoor herstructureerden zij hun negatieve gedachten in positieve, waardoor zelfcontrole en cognitieve functies, zoals probleemoplossend vermogen, werden versterkt. Een andere succesvolle methode is het BE SMART-programma (Martins et al., 2024). Hierbij stellen leerlingen vooraf doelen aan de hand van het SMART-model (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdsgebonden), wat zorgt voor meer zelfcontrole en minder schooluitval.

Zelfdeterminatie: autonomie, competentie en verbondenheid

Verschillende interventies die zich richten op het versterken van autonomie, competentie en verbondenheid hebben een positief effect op leerlingen. Van der Veen et al. (2013) onderzochten de effectiviteit van een cognitieve interventie onder 835 mbo-leerlingen op het versterken van hun zelfcontrole in het onderwijs, voornamelijk via rollenspellen en groepstrainingen waarbij leerlingen van elkaar leerden. Cognitie werd getraind door doelen van jongeren specifieker te maken en hun kennis uit te breiden naar hoe er naar een bepaald doel toegewerkt kan worden. Ook probeerden ze

studenten minder vatbaar te maken voor afleidingen. Daarnaast werden negatieve gevoelens omtrent school, leerkrachten en medestudenten veranderd in positieve gevoelens. Dit alles zorgde voor meer zelfcontrole, positieve kijk op de toekomst en verhoogde motivatie en autonomie.

Naast autonomie speelt ook de behoefte aan verbondenheid en competentie een belangrijke rol in de ontwikkeling van leerlingen. Eggert et al. (1995), Dougherty et al. (2017) en Martens et al. (2021c) onderzochten verschillende interventies met intensieve begeleiding om deze behoeften te versterken. Zo is Reconnecting Youth een op maat gemaakt leertraject voor het voortgezet onderwijs met dagelijks lessen over zelfcontrole, copingsgedrag en psycho-educatie. Dit versterkte de verbondenheid tussen leerlingen onderling en met de school en hun gevoel van competentie, wat een positief effect op hun schoolpresentaties bleek te hebben (Eggert et al., 1995; Dougherty et al., 2017). Daarnaast richt Improbattle zich specifiek op mbo-leerlingen in het begin van hun opleiding. Dit groepsgerichte programma helpt studenten om positief aan hun opleiding te beginnen en hun krachten te ontdekken. Ook door deze aanpak versterkten de leerlingen hun gevoel van competentie en verbondenheid met de groep, wat bijdroeg aan vermindering van schooluitval (Martens et al., 2021c).

Emotie

Naast cognitieve interventies zijn er voor het vergroten van zelfcontrole en zelfdeterminatie ook verschillende interventies ontwikkeld die zich met name richten op het versterken van emotieregulatie. De basis van emotiegerichte interventies is het herkennen en begrijpen van emoties en deze te verwerken (University of Strathclyde, n.d.).

Zelfcontrole

De zomerschool van Andersen et al. (2016), gebaseerd op de positieve psychologie, concludeert dat dagelijkse reflectiemomenten en het benoemen van sterke karaktertrekken van leerlingen een positieve werking heeft op hun gemoedstoestand, hun zelfvertrouwen en hun zelfcontrole. Dit vergrootte hun motivatie en zorgde voor een positievere houding ten opzichte van de school.

In lijn met deze inzichten is ‘Kracht in Controle’ ontwikkeld, een interventie gericht op vmbo-leerlingen, met 57 fysieke lessen in spel- en doevorm (*Kracht in Controle* / *Nederlands Jeugdinstituut*, n.d.). Door het programma worden de sociaal-emotionele competenties, ontleend aan de theorie van Sociaal Emotioneel Leren, van de leerlingen versterkt, waardoor zij meer zelfcontrole verkrijgen en minder geneigd zijn probleemgedrag te vertonen. Hoewel de effectiviteit van deze interventie in de praktijk nog niet is onderzocht, biedt de sterke theoretische onderbouwing een solide basis om positieve resultaten te verwachten op zelfcontrole van leerlingen.

Zelfdeterminatie

Emotiegerichte schoolinterventies kunnen een bijdrage leveren aan het psychologisch welzijn en zelfdeterminatie van scholieren en daarbij de kans op uitval verminderen. Een voorbeeld hiervan is ‘Window for Opportunity’ (Main et al., 2016), een interventie gericht op kwetsbare jongeren tot 15 jaar, en heeft een preventieve aanpak. Dit programma stimuleert zelfvertrouwen en vergroot verbondenheid met school door de nadruk te leggen op de sociale en emotionele competenties van het kind. Daarnaast pleiten Ruini et al. (2009) voor een doorlopende interventie gericht op emotieregulatie van jongeren in het voortgezet onderwijs met een therapeutische inhoud, die de autonomie, competentie en het psychologisch welzijn zou moeten versterken.

Gedrag

Gedragsinterventies hebben als doel het ongewenste gedrag van iemand te veranderen, waarbij wordt gesteld dat gedrag aangeleerd is en dus ook afgeleerd kan worden (Vandereycken & Van Deth, 2009). Dit wordt ook in verschillende interventies gebruikt om zelfcontrole en zelfdeterminatie onder jongeren te stimuleren.

Zelfcontrole

Gedragsinterventies in het onderwijs richten zich vaak op het stellen van doelen als middel om zelfcontrole te versterken (Wilson et al., 2001; Yang et al., 2018; Dweck et al., 2014; Duckworth, 2019). Een effectieve aanpak hierbij is het werken met een hiërarchische opbouw, waarbij studenten beginnen met haalbare doelen die geleidelijk uitdagender worden (Yang, 2018). Door het belonen

van behaalde doelen wordt zelfcontrole gestimuleerd (Dweck, 2014). Echter, Duckworth et al. (2019) waarschuwen dat beloningen niet te snel gegeven moeten worden, omdat juist het uitstellen van beloning ('delay of gratification') op lange termijn een positieve impact heeft. Naast beloningen kunnen kleine gedragsstimuli, zoals herinneringen, deadlines en feedbackmomenten, helpen om zelfregulatie te bevorderen. Damgaard en Nielsen (2017) concluderen dat deze 'nudges' effectief kunnen zijn in het onderwijs om leerlingen bewuster om te laten gaan met hun eigen gedrag ten einde zelfcontrole te versterken.

Een concreet voorbeeld van een effectieve interventie is het STAR-Programma, waarvan Pluska (2018) de lange termijn effecten onderzocht. Deze interventie, waarbij doelen werden gesteld en leerlingen een eigen beloning mochten kiezen bij het halen van de doelen, is uitgevoerd op kinderen tijdens de basisschooltijd, en bleek vervolgens positieve effecten te hebben op hun zelfcontrole in het middelbaar onderwijs.

Ook voor oudere leerlingen zijn er interventies die zich richten op het versterken van zelfcontrole. Een voorbeeld hiervan is 'Helder op School: In Charge' (Visser, D., 2024) gericht op het voortgezet onderwijs en het mbo. De interventie bestaat uit vier lessen, 'klaar voor de toekomst', 'mijn gedrag', 'zelfcontrole' en 'eigen keuzes maken', waarvoor de leerkrachten eerst zelf een cursus volgen. De zelfcontrole wordt versterkt doordat de interventies ervoor zorgen dat de jongeren meer inzicht krijgen in de onbewuste processen die hun gedrag beïnvloeden, wat ze vervolgens minder vatbaar maakt voor omgevingsinvloeden.

Zelfdeterminatie

Overkoepelende aspecten van gedragsinterventies die de basisbehoeften van de leerlingen stimuleren zijn: doelen stellen, leren plannen, oplossingsgericht denkvermogen, beloningsystemen en keuzevrijheid (Van der Veen et al. 2013; Wilkins & Bost, 2016). Onderzoek van Schweder & Raufelder (2021) bevestigt dat het aanleren van zelfregulerende vaardigheden in het onderwijs, waarbij leerlingen onder andere hun eigen doelen stellen, een positieve werking heeft op autonomie, competentie en verbondenheid en daarbij op de motivatie bij leerlingen.

Autonomie wordt gestimuleerd door jongeren keuzevrijheid te geven. De CARS interventie biedt op maat gemaakte leerstof, gebaseerd op evidenced-based theorieën en houdt per leerling het leerproces bij (Kern et al. 2015). Ook de Self Determined Learning Model of Instruction stelt een op maat gemaakt lesplan op, waarbij de leerlingen drie fases ondergaan waarin ze doelen stellen, een plan maken en vervolgens hun leerproces evalueren (Kelly & Shogren, 2014; Agran et al., 2000). De interventie is effectief in het stimuleren van zelfdeterminatie onder de jongeren.

Om de competentie van leerlingen te stimuleren moeten successen op langere termijn beloond worden. Zo bleek de interventie van Van der Veen et al. (2013), waarin mbo-leerlingen van tevoren een eigen stappendoel opstellen, en waarbij vervolgens beloningen werden uitgesteld, effectief in deze behoeftebevrediging en werd de intrinsieke motivatie gestimuleerd.

Kern et al. (2021) analyseerden twee interventies die het gedrag van leerlingen stimuleren. Check-in&Check-out (C&C) is een interventie waarbij leerlingen aan mentoren worden gekoppeld. Aan het begin van de dag bespreken ze algemene gedragsregels en aan het eind van de dag evalueren ze die. Dit vergeleken Kern et al. (2021) met Individualised Student Goals (ISG), waarbij leerlingen persoonlijke, op maat gemaakte doelen proberen te behalen via aangeleerde vaardigheden. Uit het onderzoek zijn bij beide positieve effecten gevonden op de zelfcontrole en autonomie en dit leidde voornamelijk bij C&C daadwerkelijk tot minder schoolverzuim.

Omgeving

Tot slot zijn in meerdere interventies de omgevingsfactoren van een jongere van belang bij het stimuleren van zelfcontrole en zelfdeterminatie. Bij deze omgevingsgerichte interventies is de kerngedachte dat gedragingen en gedachten extern beïnvloed worden (*Systeemtherapie*, n.d.).

Zelfcontrole

Een familie kan onbewust invloed hebben op de zelfcontrole van een kind (Crossley & Buckner, 2012). Dit wordt benadrukt in het rapport “Eigen Kracht” (Ince, D. & Schmidt, A. 2017), waar een familiegroepsplan centraal staat. Uit de resultaten blijkt dat deze interventie niet alleen de opvoedkundige kennis van ouders vergroot, maar ook hun betrokkenheid bij hun kinderen versterkt.

Daarnaast blijkt dat het organiseren van gezamenlijke activiteiten voor ouders en kinderen, met als doel het uitbreiden van hun sociale netwerk, een positieve invloed heeft op de zelfredzaamheid van het kind.

Naast de invloed van familie richten de interventies zich ook op het schoolklimaat en mentorprogramma's, waardoor kinderen goed begeleid worden en hun zelfcontrole wordt versterkt (Wilson et al., 2001; Martins et al., 2024; Dweck et al., 2014; Damgaard & Nielsen, 2017; De Witte & Mazrekaj, 2017). Zo noemen Dweck et al. (2014) dat er minder afleiding moet zijn op scholen en meer speciale studieruimtes en schoolroutines moeten worden gecreëerd. Deze factoren hebben volgens Dweck et al (2014) een positieve invloed op de zelfcontrole en motivatie onder leerlingen.

Naast een gestructureerd schoolklimaat is het belangrijk om het onderwijs af te stemmen op de individuele behoeften van de leerling. Welsing (2022) stelt dat 'curriculum pacing', waarbij de leerprogressie en het niveau van de student actief worden bijgehouden, leidt tot betere zelfcontrole. In het verlengde hiervan beschrijft de Education Endowment Foundation (2018) een interventie die een interactie bewerkstelligt tussen student en leerkracht. Het werkt vanuit een stapsgewijs model; beginnend met het plannen van de taak, vervolgens het monitoren ervan en tot slot het evalueren van het proces. Bovendien wordt benadrukt dat leerkrachten actief doelen moeten stellen en hierover in gesprek moeten gaan met leerlingen, zodat zij worden aangemoedigd hun zelfcontrole te vergroten. Naast cognitieve vaardigheden moeten docenten hun leerlingen ook helpen bij het ontwikkelen van plannings- en organisatievaardigheden die essentieel zijn voor hun schoolcarrière en hun persoonlijke leven.

Zelfdeterminatie

Verschillende omgevingsfactoren kunnen via schoolinterventies stimulerend werken op de basisbehoeften van leerlingen. Het sociale netwerk, en met name de familie, speelt hierin een cruciale rol (Wilkins & Bost, 2016; Eggert et al., 1995; Dougherty & Sharkey, 2017; Tillery et al., 2013; Andersen et al., 2016; Affuso et al., 2023). Scholen kunnen deze betrokkenheid versterken door informatie over leerlingen te delen met ouders, familie-evenementen te organiseren en sociale

vaardigheidstrainingen aan te bieden. Dit bevordert niet alleen de verbondenheid tussen de leerling, zijn sociale omgeving en de school, maar draagt ook bij aan een ondersteunend leerklimaat.

Daarnaast blijkt uit verschillende onderzoeken dat kleinere klassen bijdragen aan schoolverbondenheid (Tillery et al., 2013) en dat mentoren en betrokken docenten een belangrijke rol hebben bij het vroegtijdig signaleren en ondersteunen van leerlingen die dreigen uit te vallen (Keppens & Spruyt, 2020; Ekstrand et al., 2015; Fox et al., Dockery, 2020).

Verder bevestigen meerdere onderzoeken dat één-op-één begeleiding via mentoren de competentie en verbondenheid van een leerling stimuleert (Dunnavant, 2014; Dawson, 2023; Roberts et al., 2013; Donker, et al. 2021). Een voorbeeld hiervan is de Adolescent Goal-Setting Intervention (Lind et al., 2017), waarbij leerlingen worden aangemoedigd om persoonlijke doelen te stellen en hun eigen leerproces actief vorm te geven. Een sterke relatie tussen leerling en docent speelt hierbij een belangrijke rol, omdat dit zorgt voor betere begeleiding en zelfvertrouwen bij de leerling. Autonomie wordt bevorderd door leerlingen aan te moedigen om bewuste keuzes te maken. Wel benadrukken Kern et al. (2015) en Vansteenkiste (2010) dat leerkrachten en mentoren een duidelijke structuur moeten bieden aan hun leerlingen om effectief autonomiegericht onderwijs te kunnen geven.

Leerkrachten hebben trainingen nodig om op een zelf-gedetermineerde manier les te kunnen geven (Su et al., 2011; Cheon & Reeve, 2015; Schuit et al., 2011). Daartoe hebben Su et al. (2011) een meta-analyse uitgevoerd met 19 studies. Zij deden onderzoek naar hoe leerkrachten getraind kunnen worden in autonomie-ondersteunend lesgeven, aangezien dit een positief effect heeft op de gevoelens van autonomie onder leerlingen, en concludeerden dat autonomiegerichte trainingen het meest effectief zijn bij leerkrachten in opleiding. Zij adviseerden trainingen van 1 tot 3 uur, waarbij de focus ligt op het stellen van doelen, het stimuleren van motivatie en keuzevrijheid, actief luisteren en het geven van positieve feedback. Dit werd aangeboden via rollenspellen, experimenten en video-opnames. Ook Van der Veen et al. (2013) geven praktijkadviezen voor autonomiegericht lesgeven. Zo is het belangrijk dat leerkrachten zich kunnen verplaatsen in hun

leerlingen en een ondersteunende houding aannemen. De manier van communiceren speelt hierin een grote rol: docenten moeten dwingende of sturende taal vermijden, de nadruk leggen op leerprocessen in plaats van resultaten en elke leerling als individu benaderen, zonder onderscheid te maken op basis van hun sociaaleconomische status.

Tot slot zijn er in Nederland specifieke interventies gericht op mbo-studenten, met als doel het aantal startkwalificaties te vergroten. Zo biedt bijvoorbeeld de interventie Wat Werkt (Expertisepuntlob.nl) evidence-based advies over loopbaanontwikkeling na het mbo. Er wordt benadrukt dat het belangrijk is dat de school een veilige plek is. Via workshops, stages en gesprekken ontwikkelen de leerlingen hun loopbaancompetenties en dit versterkt de competentie en het zelfvertrouwen van de leerlingen.

Discussie

Doel van het onderzoek

Het is van maatschappelijk belang dat het aantal jongeren met een startkwalificatie in Nederland stijgt. Het onderwijs kan hier een bijdrage aan leveren door de grip onder jongeren te vergroten. In het huidige narratieve literatuuronderzoek wordt middels bestaande literatuur onderzocht hoe het onderwijs zelfcontrole, autonomie, competentie en verbondenheid bij kwetsbare jongeren kan stimuleren om vroegtijdig schoolverlaten te verminderen. Door een onderscheid te maken tussen de deelonderwerpen zelfcontrole en zelfdeterminatie, en de resultaten schematisch weer te geven met betrekking tot verschillende soorten interventies, namelijk cognitieve-, emotiegerichte-, gedrags- en omgevingsgerichte interventies, kan het huidige literatuuronderzoek duidelijke handvaten geven voor de praktijk.

Resultaten en aanbevelingen voor in de praktijk

Om tot een advies te komen voor het onderwijs, worden op grond van de bevindingen in dit huidige literatuuronderzoek verschillende handvaten gegeven die scholen zelf in hun onderwijs kunnen implementeren. Het model van Bronfenbrenner (Bronfenbrenner, 1994), dat ingaat op de

directe en indirecte factoren die jongeren beïnvloeden in hun ontwikkeling, biedt een waardevol denkkader om de aanbevelingen systematisch te structureren. Het zou namelijk het effectiefst zijn als het onderwijs op meerdere niveaus zelfcontrole en zelfdeterminatie onder jongeren kan versterken. Door de handvaten, afkomstig uit de resultaten van de verschillende interventie-thema's, te koppelen aan deze systeemniveaus, wordt zichtbaar hoe het onderwijs op meerdere vlakken tegelijk kan bijdragen aan het versterken van zelfcontrole en de basisbehoeften van kwetsbare jongeren.

Microsysteem

Het eerste advies betreft het microsysteem van jongeren. De focus wordt hierbij gelegd op de interactie tussen de leerling en het gezin, leerkrachten, klasgenoten en leeromgeving (Zaatari & Maalouf, 2022). De literatuurstudie laat zien dat cognitieve- en gedragsinterventies zoals mindfulness, herstructurering van gedachten en het leren plannen en evalueren van doelen, zelfcontrole en autonomie kunnen versterken. Ook moet een leerling zich competent genoeg voelen de doelen te behalen. Feedback momenten in plaats van korte termijn beloningen zijn helpend. Daarnaast kunnen binnen de directe leeromgeving van de leerling emotiegerichte interventies een positieve werking hebben op de zelfcontrole en de behoeftebevrediging van de jongeren. Het is van belang dat leerlingen bewust worden van hun eigen emoties en het gedrag dat daaruit voortkomt. Psycho-educatie en wekelijkse groepslessen, waarin leerlingen leren hoe zij hun emoties kunnen aanvoelen en welke invloed deze hebben op hun eigen gedrag en op het gedrag van anderen, zouden hier voorbeelden voor kunnen zijn. Dit bevordert voornamelijk zelfcontrole en competentie. Tot slot kunnen omgevingsgerichte interventies ingezet worden waarbij wordt gezorgd voor een veilige en gestructureerde klasomgeving met ruimte voor autonomie en keuzevrijheid.

Mesosysteem

Op mesoniveau is de samenwerking tussen school en ouders cruciaal voor het vergroten van verbondenheid en zelfcontrole van jongeren (Allen et al., 2016). Het is van belang dat de leerkracht de ouders op de hoogte stelt van denkpatronen, leerdoelen, vorderingen en de gemoedstoestand

van een jongere. Om de verbondenheid te vergroten moet het onderwijs tijd vrij maken om structureel contact te onderhouden met ouders, bijvoorbeeld via maandelijkse telefoongesprekken, ouderavonden en uitnodigingen voor schoolactiviteiten.

Exosysteem

In de derde aanbeveling staat het exosysteem van de leerling centraal, wat zich voornamelijk richt op het schoolbeleid (Allen et al., 2016). Op het niveau van de schoolorganisatie ligt de sleutel in het trainen van leerkrachten in autonomie-ondersteunend lesgeven, waarbij de leerlingen veel keuzevrijheid krijgen. Scholen kunnen zich bij het trainen van hun leerkrachten voornamelijk richten op hun nieuwe/jonge leerkrachten, aangezien zij de nieuwe lesmethode het snelst oppikken. Aandachtspunten hierbij zijn luistervaardigheden en duidelijke communicatie richting leerlingen. Dit heeft in samenwerking met één-op-één begeleiding en een goede schoolbetrokkenheid positieve invloed op de schoolprestaties. Cognitieve, emotionele en gedragsstrategieën kunnen worden ingezet om extra momenten in te plannen om gedachten, emoties en leerdoelen te bespreken. Ook het bieden van duidelijke weekplanningen en het gebruik van kleine, motiverende feedbackmomenten helpen leerlingen om hun zelfcontrole, autonomie en competentie te versterken. Tot slot moeten leerlingen het gevoel krijgen veel vrijheid te hebben in de keuzes die ze maken.

Macrosysteem

Het laatste advies betreft het macrosysteem van een leerling. Het is voor de samenleving van belang dat er op landelijk niveau beleid wordt ontwikkeld waarmee het behalen van een startkwalificatie wordt gestimuleerd, aangezien het negatieve maatschappelijke gevolgen met zich meebrengt wanneer de huidige daling zich voortzet, zoals genoemd in de inleiding van het huidige literatuuronderzoek. Om een dergelijk beleid te ontwikkelen zou het een idee kunnen zijn om een nieuw curriculum op te stellen met de uitgangspunten van het micro-, macro- en exosysteem. Daarnaast zou dit beleid zich meer kunnen richten op de diversiteit tussen leerlingen. Uit onderzoek van Palomar-Lever en Victorio-Estrada (2017) is bijvoorbeeld gebleken dat armoede vaak een

negatieve relatie heeft met schoolprestaties. Toch beargumenteren zij, en ook Englund et al. (2008), dat juist deze leerlingen over veel veerkracht en doorzettingsvermogen beschikken, waardoor het toepassen van de adviezen in de praktijk juist kan zorgen voor een toename van het aantal startkwalificaties in Nederland. In de artikelen die gebruikt zijn voor de huidige studie is hier weinig aandacht aan besteed, maar hier zou middels vervolgonderzoek op doorgegaan kunnen worden.

Sterktes, beperkingen en vervolgonderzoek

De huidige masterthese biedt een breed overzicht van beschikbare interventies dankzij de flexibele selectiecriteria van een narratief literatuuronderzoek en het gebruik van meerdere databronnen (Juntunen & Lehenkari, 2019). Hierdoor zijn ook praktijkinterventies meegenomen die weliswaar niet wetenschappelijk gepubliceerd zijn, maar wel zijn uitgevoerd op Nederlandse scholen. Een sterkte van dit literatuuronderzoek is dan ook de diepgang en de mogelijkheid om de interventies in te delen in verschillende thema's en theoretische kaders. Tegelijkertijd brengt deze methode ook beperkingen met zich mee. De flexibiliteit en het ontbreken van een strikte methodologische structuur maken het onderzoek minder reproduceerbaar. Ondanks het gebruik van duidelijke zoektermen en inclusiecriteria is er sprake van subjectiviteit van de auteur, ook wel ad hoc genoemd (Juntunen & Lehenkari, 2019). Dit heeft invloed op de resultaten en conclusies. Daarnaast kan publicatiebias (Gillett, 2001) de resultaten vertekenen: er zijn alleen studies meegenomen met effectieve en significante resultaten. Literatuur die niet beschikbaar was in het Nederlands of Engels, of niet toegankelijk was voor de auteur, is ook buiten beschouwing gelaten.

Voordat er daadwerkelijke adviezen voor in de praktijk gegeven kunnen worden, moet er vervolgonderzoek worden gedaan. Een geschikte eerste start zou een case-onderzoek (Heale & Twycross, 2017) kunnen zijn, waarin interventies per systeemniveau in een realistische onderwijssituatie worden getest. Dit biedt inzicht in de praktische haalbaarheid, effectiviteit en benodigde aanpassingen. Ook een empirisch mixed-methods onderzoek (Migiro & Magangi, 2011) zou waardevolle inzichten kunnen bieden, bijvoorbeeld via interviews of enquêtes. Twee concrete meetinstrumenten die hiervoor ingezet kunnen worden zijn de Brief Self Control Scale (Haktanir et

al., 2024) en de Basic Psychological Need Satisfaction and Frustration Scale (Van der Kaap-Deeder et al., 2020). Hiermee kunnen de ontwikkelingen van zelfcontrole en zelfdeterminatie bij leerlingen gemeten worden vóór en na een interventie. De verkregen data kunnen vervolgens gebruikt worden om de effectiviteit van interventies te onderbouwen en mee te nemen in het uiteindelijke advies. Verder is binnen de literatuur nog weinig aandacht voor verschillen in leerbehoefte bij jongeren met een lage sociaaleconomische status. Hierdoor kan de huidige onderzoeksvraag, die zich richt op deze doelgroep, nu niet duidelijk beantwoord worden. De huidige conclusie geeft handvaten voor het onderwijs dat zich richt op middelbare scholieren en mbo-leerlingen in het algemeen. Uit toekomstig onderzoek moet blijken hoe de interventies beter aansluiten bij de diversiteit binnen de doelgroep.

Conclusie

De hoofdvraag die in dit narratieve literatuurreview centraal staat luidt als volgt: ‘Hoe kan het onderwijs bijdragen aan het bevorderen van zelfcontrole, autonomie, competentie en verbondenheid om het vroegtijdig schoolverlaten bij sociaaleconomisch kwetsbare jongeren te verminderen?’. Uit de resultaten is gebleken dat het onderwijs via het inzetten van cognitieve-, emotiegerichte -, gedrags- en omgevingsgerichte strategieën een belangrijke rol kan spelen in het stimuleren van zelfcontrole en basisbehoeften van jongeren. Met behulp van het model van Bronfenbrenner worden er handvaten gegeven voor middelbare scholen en mbo-scholen in de praktijk. Op microniveau is het van belang dat leerlingen bewust worden van eigen emoties en gedrag. Op mesoniveau wordt ingespeeld op de verbondenheid tussen school en thuis, op exoniveau gaat het om het beleid van de schoolorganisatie en het lesgeven door de leerkracht. Tot slot zou op macroniveau een nieuw curriculum opgesteld kunnen worden waarbij ook rekening gehouden wordt met de sociaal-economische achtergrond van de leerlingen.

Het huidige narratieve literatuuronderzoek biedt een mooie eerste stap in de kennis rond het versterken van de grip onder jongeren. Wanneer empirisch onderzoek de aanbevelingen

ondersteunt, biedt het een kans voor het onderwijs om het aantal startkwalificaties onder kwetsbare jongeren te vergroten en het vroegtijdig schoolverlaten te verminderen.

Literatuurlijst

- Affuso, G., Zannone, A., Esposito, C. et al. (2023). The effects of teacher support, parental monitoring, motivation and self-efficacy on academic performance over time. *European Journal of Psychology of Education*, 38, 1–23. <https://doi.org/10.1007/s10212-021-00594-6>
- Agran, M., Blanchard, C., & Wehmeyer, M. L. (2000). Promoting transition goals and self-determination through student self-directed learning: The self-determined learning model of instruction. *Education & Training in Mental Retardation & Developmental Disabilities*, 35(4), 351–364.
- Allen, K. A., Vella-Brodrick, D., & Waters, L. (2016). Fostering school belonging in secondary schools using a socio ecological framework. *The Educational and Developmental Psychologist*, 33(1), 97–121.
- Amaral, F., Krägeloh, C., Henning, M., Moir F. (2023). Career indecision, depressive symptoms, self-efficacy and negative thoughts when transitioning from high school: A scoping review. *Australian Journal of Career Development*, 32(2). 158 – 169.
doi: 10.1177/1038416223//80339
- Andersen S., Rod M., Holmber T., Ingholt L., Ersboll, A. Tolstrup, J. (2018). Effectiveness of the settings-based intervention Shaping the Social on preventing dropout from vocational education: a Danish non-randomized controlled trial. *BMC Psychology* 6(1):45.
doi:10.1186/s40359-018-0258-8
- Andersen, F. Ø., Nissen, P., & Poulsen, L. (2016). Inclusion of Marginalized Boys: A survey of a summer school using positive psychology interventions. *Journal of Educational Issues*, 2(1), 231. <https://doi.org/10.5296/jei.v2i1.9187>

Baethge, C., Goldbeck-Wood, S., & Mertens, S. (2019). SANRA—a scale for the quality assessment of narrative review articles. *Research Integrity and Peer Review*, 4(1).

<https://doi.org/10.1186/s41073-019-0064-8>

Blaauw, F.J., van der Gaag, M. A. E., Snell, N. R. Emerencia, A. C., Kunnen, E. S., & de Jonge, P. (2019). *u-can-act: three technology based innovations to help reduce early school leaving within vocational education. Frontiers in Psychology*.

Blodgett, C., & Lanigan, J. D. (2018). The association between adverse childhood experience (ACE) and school success in elementary school children. *School Psychology Quarterly*, 33(1), 137–146. <https://doi.org/10.1037/spq0000256>

Bron, G. G., Kunnen, E. S., Snell, N. R., Van der Gaag, M. A. E. (2020). *Voortijdig schoolverlaten voorkomen. Perspectieven van wetenschap, praktijk en beleid*. (Eerste uitgave). Uitgeverij Acco.

Bronfenbrenner, U. (1994). Ecological models of human development. *In International Encyclopedia of Education, Vol. 3, 2nd. Ed.* Oxford: Elsevier. Reprinted in: Gauvain, M. & Cole, M. (Eds.), *Readings on the development of children, 2nd Ed.* (1993, oo. 37-43). NY: Freeman.

CBS Statline. (n.d.). <https://jmopendata.cbs.nl/#/JM/nl/dataset/71736ned/table?dl=13000>

Cheon, S. H., & Reeve, J. (2015). A classroom-based intervention to help teachers decrease students' amotivation. *Contemporary Educational Psychology*, 40, 99–111.

<https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2014.06.004>

Cijfers over voortijdig schoolverlaten | Nederlands Jeugdinstituut. (2024, 7 juni).

<https://www.nji.nl/cijfers/voortijdig-schoolverlaten>

Crossley, I. A., & Buckner, J. C. (2011). Maternal-Related Predictors of Self-Regulation among Low-Income Youth. *Journal of Child and Family Studies*, 21(2), 217–227.

<https://doi.org/10.1007/s10826-011-9465-0>

- Damgaard, M. T., & Nielsen, H. S. (2017). The Use of Nudges and Other Behavioural Approaches in Education. *EENEE Analytical Report No. 29*. <https://eric.ed.gov/?id=ED574102>
- Dawson, D. N., Jr. (2023). *Interventions for At-Risk Students and Their Impacts on Autonomy, Connectedness, and Competence in Missouri Public High Schools*. Arkansas State University.
- De Witte, K., Mazrekaj, D. (2017). De geslaagde school hoofdstuk 4: vroegtijdig schoolverlaten. Evidenced Based Aanbevelingen.
- Dienstuitvoering Onderwijs (2024). *Dashboards vsv en jikp*. (n.d.). <https://informatieproducten.duo.rijkscloud.nl/public/dashboardvsvopen/>
- Dockery, D. D. (2020). *School Dropout Indicators, Trends, and Interventions for School Counselors*. Virginia Commonwealth University.
- Donker, A.; Metwally, L.; Van As, A.; Van den Ven, H.; Wesseling, W. (2021). *. Succesvolle aanpakken mbo-studenten in kwetsbare posities: een literatuurverkenning naar werkzame elementen*. NJI, ECBO. <https://www.nji.nl/sites/default/files/2021-09/Succesvolle-aanpakken-mbo-studenten-in-kwetsbare-posities.pdf>
- omvang, beleid en resultaten*. Den Haag: Centraal Planbureau (cpb-document nr. 107).
- Dougherty, D. Sharkey, J. (2017). Reconnecting Youth: Promoting emotional competence and social support to improve academic achievement. *Children and Youth Services Review* (74), 28-34. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2017.01.021>
- Duckworth A.L., Taxer J.L., Eskreis-Winkler L., Galla B.M., Gross J.J. (2019). *Self-Control and academic achievement*. *Annu Rev Psychol.*; 70: 373–399. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010418-103230>
- Duckworth, A. L.; Milkman, K. L.; Laibson, D. (2018). Beyond Willpower: Strategies for Reducing Failures of Self-Control. *Psychological Science in the Public Interest*, vol. 19(3).

Duckworth, A. L.; Taxer, J. L.; Eskreis-Winkler, L. (2019). Self-Control and Academic Achievement. *Annual Review of Psychology*, 70. 373 – 99.

Dunnavant, H. E. (2014). "High School Graduation Coaches: Supporting At-Risk High School Students". Dissertations. 395. <https://digitalcommons.lindenwood.edu/dissertations/395>

Dweck, C. S., Walton, G. M., & Cohen, G. L. (2014). Academic Tenacity: Mindsets and Skills that Promote Long-Term Learning. *Bill & Melinda Gates Foundation*.
<http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED576649.pdf>

Eggert, L. L.; Nicholas, L. J.; Owen, L. M. (1995). Reconnecting youth : a peer group approach to building life skills. *National Educational Service*, Bloomington, IN.

Ekstrand, B. (2015). What it takes to keep children in school: a research review. *Educational Review*, 67(4), 459–482. <https://doi.org/10.1080/00131911.2015.1008406>

Englund, M. M.; Egeland, B., Collins, W. A. (2008). Exceptions to High School Dropout Predictions in a Low-Income Sample: Do Adults Make a Difference? *Journal of Social Issues*, 64(1), 77-93.
<https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.2008.00549.x>

Expertisepuntlob. (2021). Wat werkt om de kansen op de arbeidsmarkt van jongeren met een migratieachtergrond en/of lage sociaaleconomische status te verbeteren?
In *Expertisepuntlob*.
https://www.expertisepuntlob.nl/bestanden/bestanden/Jeugdwerkloosheid/20210122_tool_box_gelijke_kansen.pdf

Fox, J., Ingram, E., Depaoli, J. *A report by Civic Enterprises and the Everyone Graduates Center at the School of Education at Johns Hopkins University For All Kids*.

Gaag, V. D. M., Snell, N., Bron, G., & Kunnen, S. (2020). *Voortijdig schoolverlaten voorkomen: Perspectieven van wetenschap, praktijk en beleid*. ACCO.

- Gillett, R. (2001). Meta-analysis and bias in research reviews. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 19(4), 287–294. <https://doi.org/10.1080/02646830120094762>
- Grolnick, W. S., Ryan, R.M., & Deci, E. L. (1991). Inner resources for school achievement: Motivational mediators of children's perceptions of their parents. *Journal of Educational Psychology*, 83, 508 – 517.
- Haktanir, A., Kurnaz, M. F., & Gökalp, Z. Ş. (2024). Reliability Generalization Meta-Analysis of the Brief Self-Control Scale (BSCS): Reliability Evidence across Age Groups and Languages. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 57(2), 162–172. <https://doi.org/10.1080/07481756.2023.2301289>
- Heale, R., & Twycross, A. (2017). What is a case study? *Evidence-Based Nursing*, 21(1), 7–8. <https://doi.org/10.1136/eb-2017-102845>
- Herweijer, L. (2008). *Gestruikeld voor de start*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau. <https://repository.scp.nl/bitstream/handle/publications/854/Gestruikeld%20voor%20de%20start.pdf?sequence=1>
- Ince, D. & Schmidt, A. (2017). Eigen kracht versterken jeugd en ouders - Wat weten we? Literatuuronderzoek naar de stand van zaken. In *NederlandsJeugdinstituut* [Report]. <https://www.nji.nl/sites/default/files/2021-05/Eigen-kracht-versterken-jeugd-en-ouders.pdf>
- Juntunen, M., & Lehenkari, M. (2019). A narrative literature review process for an academic business research thesis. *Studies in Higher Education*, 46(2), 330–342. <https://doi.org/10.1080/03075079.2019.1630813>
- Kelly, J. R., & Shogren, K. A. (2013). The Impact of Teaching Self-Determination Skills on the On-Task and Off-Task Behaviors of Students With Emotional and Behavioral Disorders. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 22(1), 27-40. <https://doi.org/10.1177/1063426612470515>

Keppens, G., & Spruyt, B. (2020). Preventie van spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten. In Bram Spruyt, *Eindrapport*. Steunpunt onderwijsonderzoek.

https://torvub.be/torwebdat/publications/t2020_15.pdf

Kern, L., Evans, S. W., Lewis, T. J., State, T. M., Mehta, P. D., Weist, M. D., Wills, H. P., & Gage, N. A.

(2021). Evaluation of a Comprehensive Assessment-Based Intervention for Secondary

Students With Social, Emotional, and Behavioral Problems. *Journal of Emotional and*

Behavioral Disorders, 29(1), 44-55. <https://doi.org/10.1177/1063426620902721>

Kern, L., Evans, S., Lewis, T., State, T., Weist, M., Wills, H. (2015). CARS Comprehensive Intervention

for Secondary Students with Emotional and Behavioral Problems: Conceptualization and

Development. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*. DOI:

10.1177/1063426615578173

Kracht in controle | Nederlands Jeugdinstituut. (n.d.). <https://www.nji.nl/interventies/kracht-in-controle>

Kurtyilmaz, Y., & Basak, B. E. (2023). Mediating role of academic Self-Efficacy between insufficient

Self-Control and school dropout. *International Journal of Contemporary Educational*

Research, 10(1), 157–170. <https://doi.org/10.33200/ijcer.1181114>

Lieshout, M. van (2003). *Voorkomen beter dan herstellen: jongeren over de oorzaken en aanpak van*

voortijdig schoolverlaten. Antwerpen/Apeldoorn: Garant.

Lind, J., Poppen, M., & Murray, C. (2016). An Intervention to Promote Positive Teacher–Student

Relationships and Self-Determination Among Adolescents With Emotional

Disturbance. *Career Development and Transition for Exceptional Individuals*, 40(3), 186-191.

<https://doi.org/10.1177/2165143416683936>

- Main, K., & Whatman, S. (2016). Building social and emotional efficacy to (re)engage young adolescents: capitalising on the 'window of opportunity.' *International Journal of Inclusive Education*, 20(10), 1054–1069. <https://doi.org/10.1080/13603116.2016.1145265>
- Martens, B., Stichting ImproBattle, LKCA, Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst, Martens, B., Van Amersfoort, M., Vissers, M., Segond Von Banchet, E., Hoebe, K., Van Der Steen, H., & Van Der Plas, Y. (2021b). *Programmabeschrijving Training voor mbo-entreestudenten*. <https://www.improbattle.nl/wp-content/uploads/2021/04/Programmabeschrijving-ImproBattle-voor-entreeopleidingen-v1.0.pdf>
- Martins, J., Moreira, T., Cunha, J., Núñez, J. C., & Rosário, P. (2024). Be SMART: Promoting goal setting with students at-risk of early school leaving through a mentoring program. *Children and Youth Services Review*, 157, 107423. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2023.107423>
- MAZL op het vo | Nederlands Jeugdinstituut. (2022, November 24). <https://www.nji.nl/interventies/mazl-op-het-v>
- Metacognition and Self-regulated Learning* | Education Endowment Foundation. (2018) <https://educationendowmentfoundation.org.uk/education-evidence/guidance-reports/metacognition>
- Migiro, S. O., & Magangi, B. A. (2011). Mixed methods: A review of literature and the future of the new research paradigm. *AFRICAN JOURNAL OF BUSINESS MANAGEMENT*, 5(10), 3757–3764. <https://doi.org/10.5897/ajbm09.082>
- Palomar-Lever, J., & Victorio-Estrada, A. (2017). Academic success of adolescents in poverty. *Social Psychology of Education*, 20(3), 669–691. <https://doi.org/10.1007/s11218-017-9389-7>

- Pluska, L. (2018). The Lingering Effects of a Behavior Support System: A Cross-Sectional Study. *The International Journal of Educational Leadership Preparation*, 13(1), 165–177.
<http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1186235.pdf>
- Pollak, K., Boat, R., & Cooper, S. (2019). Resisting temptation in schools? How to reduce self-control depletion effects. *Education and Health*, 37(3). <http://irep.ntu.ac.uk/id/eprint/37920/>
- Roberts, G.; Vaughn, S.; Fall, A; Vaughn, M. (2013). Preventing School Dropout with Secondary Students: The Implementation of an Individualized Reading Intervention and Dropout Prevention Intervention.
- Romi, S., & Kohan, E. (2004). Wilderness Programs: Principles, Possibilities and Opportunities for Intervention with Dropout Adolescents. *Child & Youth Care Forum*, 33(2), 115–136.
<https://doi.org/10.1023/b:ccar.0000019634.47226.ab>
- Rosenthal, B. S. (1998). Non-school correlates of dropout: An integrative review of the literature. *Children and Youth Services Review*, 20(5), 413–433.
[https://doi.org/10.1016/s0190-7409\(98\)00015-2](https://doi.org/10.1016/s0190-7409(98)00015-2)
- Ruini C, Ottolini F, Tomba E, Belaise C, Albieri E, Visani D, Offidani E, Caffo E, Fava GA. (2009). School intervention for promoting psychological well-being in adolescence. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*. 40(4):522-32.
doi: 10.1016/j.jbtep.2009.07.002.
- Ryan, R.M., & Deci, E.L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development and well-being. *American Psychologist*, 55, 68-78.
- Schuit, H., De Vrieze, I., Slegers, P., Ruud de Moor Centrum, & Open Universiteit. (2011). Leerlingen motiveren: een onderzoek naar de rol van leraren. In *Rapport 27*. Ruud de Moor Centrum – Open

Universiteit. <https://newsroom.didactiefonline.nl/bundles/newsroom/legacy/images/Motiveren%20RdMC%202011.pdf>

Schweder S, Raufelder D. (2018). Needs satisfaction and motivation among adolescent boys and girls during self-directed learning intervention. *Journal of Adolescence*, 88, 1-13.
doi:10.1016/j.adolescence.2021.01.007.

Steeg, M. & Webbink, D. (2006). *Voortijdig schoolverlaten in Nederland: omvang, beleid en resultaten*. Den Haag: Centraal Planbureau (cpb-document nr. 107)

Su, YL., Reeve, J. (2011). A Meta-analysis of the Effectiveness of Intervention Programs Designed to Support Autonomy. *Education Psychology Review* 23, 159–188.
<https://doi.org/10.1007/s10648-010-9142-7>

Systeemtherapie. (n.d.). <https://www.nvrg.nl/systeemtherapie>

Tillery, A. D., Varjas, K., Roach, A. T., Kuperminc, G. P., & Meyers, J. (2013). The importance of adult connections in adolescents' sense of school belonging: Implications for schools and practitioners. *Journal of School Violence*, 12(2), 134–155.
<https://doi.org/10.1080/15388220.2012.762518>

Traag, T., & van der Velden, R. K. W. (2007). *Voortijdig schoolverlaten in het vmbo: De rol van individuele kenmerken, gezinsfactoren en de school*. Netherlands. Centraal Bureau voor de Statistiek. *Sociaal Economische Trends*, 2, 16-22.

University of Strathclyde. (n.d.). *Question & Answers about Emotion-Focused Therapy (EFT)*.
https://www.eftin.nl/media/1062/question_answers_about_eft.pdf

Van der Kaap-Deeder, J., Soenens, B., Ryan, R. M., & Vansteenkiste, M. (2020). *Manual of the Basic Psychological Need Satisfaction and Frustration Scale (BPNSFS)*. Ghent University, Belgium.

- Van Der Veen, I., van, Peetsma, T., Triesscheijn, B., Karssen, M., & Kohnstamm Instituut. (2013). Een poging tot verbetering van motivatie en studieloopbaan in het mbo. In *Rapport 907* [Report]. Kohnstamm Instituut. <https://www.nro.nl/sites/nro/files/migrate/Een-poging-tot-verbetering-van-motivatie-en-studieloopbaan-in-het-mbo.pdf>
- Van der Veen, I., Weijers, D., Dijkers, L., Hornstra, L.; Peetsma, T. (2019). Een praktijkreviewstudie naar het motiveren van leerlingen met verschillende prestatie niveaus en sociale en ethnische achtergrond. *Kohnstamm Instituut*. <https://kohnstammstituut.nl/rapport/een-praktijkreviewstudie-naar-het-motiveren-van-leerlingen-met-verschillende-prestatie-niveaus-en-sociale-en-etnische-achtergrond/>
- Vandereycken, W., Van Deth, R. (2009). Al doende leren: gedragstherapie. In: Psychotherapie. Bohn Stafleu van Loghum, Houten. https://doi.org/10.1007/978-90-313-7516-5_4
- Vansteenkiste, M. (2010). Hoe we kinderen en jongeren kunnen motiveren: toepassingen van de zelfdeterminatietheorie. *Caleidiscoop ig. 22* nr. 1.
- Vansteenkiste, M., & Soenens, B. (2017) *Vitamines voor groei. Ontwikkeling voeden vanuit de Zelf-Determinatie Theorie*. (Tweede druk). Uitgeverij Acco.
- Visser, D. (2024). Helder op School: In Charge. *Effectieve Jeugdinterventies*. Utrecht, Trimbo-instituut
- Watts, T. W., Gandhi, J., Ibrahim, D. A., Masucci, M. D., & Raver, C. C. (2018). The Chicago School Readiness Project: Examining the long-term impacts of an early childhood intervention. *PLoS ONE*, 13(7), e0200144. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0200144>
- Watts, T. W., Li, C., Pan, X. S., Gandhi, J., McCoy, D. C., & Raver, C. C. (2023). Impacts of the Chicago School Readiness Project on measures of achievement, cognitive functioning, and behavioral regulation in late adolescence. *Developmental Psychology*, 59(12), 2204–2222. <https://doi.org/10.1037/dev0001561>

Welsing, P. R. (2022). *Understanding the role of curriculum pacing in relation to at-risk student locus of control*. Oakland University Rochester, Michigan.

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. (2017). *Weten is nog geen doen. Een realistisch perspectief op redzaamheid. WRR-rapport 97*. Den Haag: WRR.

<https://www.wrr.nl/publicaties/rapporten/2017/04/24/weten-is-nog-geen-doen>

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. (2023). *Grip. Het maatschappelijk belang van persoonlijke controle. WRR-rapport 108*. Den Haag: WRR.

<https://www.wrr.nl/publicaties/rapporten/2023/11/30/grip>

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. (2024). *Grip denken. Van eigen verantwoordelijkheid naar gedeelde verantwoordelijkheid*. Den Haag: WRR.

<https://www.wrr.nl/publicaties/publicaties/2024/06/10/grip-denken.-van-eigen-verantwoordelijkheid-naar-gedeelde-verantwoordelijkheid>

Wilkins, J., & Bost, L. W. (2015). Dropout Prevention in Middle and High Schools: From Research to Practice. *Intervention in School and Clinic*, 51(5), 267-275.

<https://doi.org/10.1177/1053451215606697>

Wilson, D. B; Gottfredson, D. C; Najaka, S.S. (2001). School-Based Prevention of Problem Behaviors: A Meta-Analysis. *Journal of Quantitative Criminology*, Vol. 17(3).

Wittebrood, K. (2000). Probleemgedrag onder jongeren. In: Karin Wittebrood en Saskia Keuzenkamp (red.), *Rapportage jeugd 2000. Trajecten naar zelfstandigheid* (p. 167-193). Den Haag/Voorburg: Sociaal en Cultureel Planbureau/Centraal Bureau voor de Statistiek.

Yang, X., Zhao, J., Chen, Y., Zu, S., & Zhao, J. (2017). Comprehensive self-control training benefits depressed college students: A six-month randomized controlled intervention trial. *Journal of Affective Disorders*, 226, 251–260. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2017.10.014>

Zaatari, W. E., & Maalouf, I. (2022). How the Bronfenbrenner Bio-ecological System Theory Explains the Development of Students' Sense of Belonging to School? *SAGE*

Open, 12(4). <https://doi.org/10.1177/21582440221134089>

Bijlage 1

Combinaties van zoektermen op Psychinfo en Eric, deelonderwerp Zelfcontrole

'self control' or 'self regulation' or 'self-control' or 'self-regulation'

AND

'education' or 'school' or 'learning' or 'teaching' or 'classroom' or 'education system'

AND

'early school leaving' or 'early school leavers' or 'dropout'

'self control' or 'self regulation' or 'self-control' or 'self-regulation'

AND

'education' or 'school' or 'learning' or 'teaching' or 'classroom' or 'education system'

AND

'intervention'

AND

'adolescents'

AND

'low-income' or 'poverty' or 'low socioeconomic status'

'self control' or 'self regulation' or 'self-control' or 'self-regulation'

AND

'education' or 'school' or 'learning' or 'teaching' or 'classroom' or 'education system'

AND

'intervention'

AND

'adolescents'

AND

'low-income' or 'poverty' or 'low socioeconomic status'

AND

'early school leaving' or 'early school leavers' or 'drop out'

'self control' or 'self regulation' or 'self-control' or 'self-regulation'

AND

'teachers'

AND

'intervention'

AND

'early school leaving' or 'early school leavers' or 'dropout'

'self control' or 'self regulation' or 'self-control' or 'self-regulation'

AND

'intervention'

AND

'early school leaving' or 'early school leavers' or 'dropout'

Combinaties van zoektermen op Psycinfo en Eric, deelonderwerp Zelfdeterminatietheorie

'selfdetermination' or 'self-determination' or 'selfdetermination theory'

AND

'education or school' or 'learning' or 'teaching' or 'classroom' or 'education system'

AND

'intervention'

AND

'adolescents'

'selfdetermination' or 'self-determination' or 'selfdetermination theory'

AND

'education' or 'school' or 'learning' or 'teaching' or 'classroom' or 'education system'

AND

'intervention'

AND

'adolescents'

AND

'low-income' or 'poverty' or 'low socioeconomic status'

'Autonomy' or 'Competence' or 'Relatedness'

AND

'education' or 'school' or 'learning' or 'teaching' or 'classroom' or 'education system'

AND

'intervention'

AND

'adolescents'

AND

'early school leaving' or 'early school leavers' or 'drop out'

'Autonomy' or 'Competence' or 'Relatedness'

AND

'education' or 'school' or 'learning' or 'teaching' or 'classroom' or 'education system'

AND

'intervention'

AND

'early school leaving' or 'early school leavers' or 'drop out'

'Autonomy' or 'Competence' or 'Relatedness'

AND

'education' or 'school' or 'learning' or 'teaching' or 'classroom' or 'education system'

AND

'intervention'

AND

'early school leaving' or 'early school leavers' or 'drop out'

AND

'teachers'

'Autonomy' or 'Competence' or 'Relatedness'

AND
 'education' or 'school' or 'learning' or 'teaching' or 'classroom' or 'education system'
 AND
 'intervention'
 AND
 'early school leaving' or 'early school leavers' or 'drop out'
 AND
 'low-income' or 'poverty' or 'low socioeconomic status'

'Autonomy' or 'Competence' or 'Relatedness'
 AND
 'education' or 'school' or 'learning' or 'teaching' or 'classroom' or 'education system'
 AND
 'early school leaving' or 'early school leavers' or 'drop out'
 AND
 'low-income' or 'poverty' or 'low socioeconomic status'

Zoektermen op Google Scholar, deelonderwerp Zelfcontrole

Selfcontrol interventions in highschool
 Improve self control among low economic status youth
 How to improve selfcontrol in school settings?

Zoektermen op Google Scholar, deelonderwerp Zelfdeterminatie Theorie

Selfdetermination interventon in school to reduce early school leaving
 Self determination intervention in school for adolescents with low economic status

Overige zoektermen op google

Interventie op scholen om zelfcontrole te versterken
 Interventie om zelfcontrole te versterken bij lage sociaal economische jongeren
 Interventie om zelfcontrole te versterken en vroegtijdig schoolverlaten te verminderen
 Zelfdeterminatietheorie toegepast in het onderwijs om vroegtijdig schoolverlaten te verminderen
 Zelfdeterminatietheorie toegepast in het onderwijs bij jongeren met een lage sociaal economische status
 Interventie vermindering vroegtijdig schoolverlaten gebaseerd op Zelfdeterminatietheorie

Bijlage 2

Artikelen zelfcontrole

Titel	Auteurs	Doelgroep	Studie	Effectiviteit	Thema
Understanding the role of curriculum pacing in relation to at-risk student locus of control	Welsing, P. R.	Scholieren	Qualitative case study	Meerdere effectieve resultaten.	Omgeving
Be SMART: Promoting goal setting with students at-risk of early school leaving through a mentoring program	Martins, J.; Moreira, T.; Cunha, J.; Carlos Núñez, J.; Rosário, P.	12 tm 18 jaar	Pre-post study	Effectief: Er is een kleine toename van academic goals (van 16 naar 19) en een kleine vermindering van non-academic goals (van 27 naar 22).	Cognitie Omgeving
Wilderness Programs: Principles, Possibilities and Opportunities for Intervention with Dropout Adolescents	Romi, S.; Kohan, E.	15 tm 18 jaar n = 94	Veldonderzoek met twee contrast-groepen	Geen significant resultaat voor Locus Of Control. Wel een significante zichtbare verandering in de verwachte richting (t = 1.52, p < .05).	Cognitie

Comprehensive self-control training benefits depressed college students: A six-month randomized controlled intervention trial	Yang, X.; Zhao, J; Chen, Y.; Zu, S.; Zhao, J.	Scholieren n = 74	RCT met interventie groep en controle-groep	Hoofd-effect bij tijd is significant, $F(2, 104) = 12.74, p < 0.001$. Tijd bij groep is significant, $F(2, 104) = 6.61, p = 0.004$	Gedrag
School-Based prevention of problem behaviors: a meta-analysis	Wilson, D. B; Gottfredson, D. C; Najaka, S.S.	Middelbare scholieren	Meta-analyse met 165 studies	Kleine effect size op drop out: cognitief: 0.29 gedrags: 0.37 omgeving: 0.07	Cognitie Gedrag Omgeving
Impacts of the Chicago School Readiness Project on Measures of Achievement, Cognitive Functioning, and Behavioral Regulation in Late Adolescence	Watts, T W.; Li, C.; Pan, X, S. Gandhi, J. M.; Dana, C.; Raver, C. Cybele, R.C.	Kinderen in achterstands-wijken n = 430	Follow up research	Geen significante bevinden op de lange termijn.	Cognitie Gedrag
The Chicago school readiness project: Examining the long-term impacts of an early childhood	Watts, T.W; Gandhi, J.; Ibrahim, D. A.; Masucci, M.D.; Cybele, R. C.	Kinderen in achterstands-wijken	Analyse van follow up data	Positieve impact gevonden bij kinderen die mee deden aan	Cognitie Gedrag

intervention				het csrp-programma bij executieve functies en schoolprestaties	
Maternal-Related Predictors of Self-Regulation Among Low-Income Youth	Crossley, I. A.; Buckner, J. C.	Kinderen tussen de 8 en 17 jaar en hun moeders	Een cross-sectional design	Parenting practices ($b = .23$, $p < .01$) en maternal parental monitoring ($b = .22$, $p < .01$) zijn onafhankelijke voorspelers van zelfregulatie bij kinderen in de verwachte richting.	Omgeving
Mediating Role of Academic Self-Efficacy Between Insufficient Self-Control and School Dropout	Kurtyılmaz, Y.; Ergün Barsak, B.	Middelbare scholieren $n = 365$	-	Meerdere effectieve resultaten.	Cognitie Omgeving
The Lingering Effects of a Behavior Support System: A Cross-Sectional Study	Pluska, L.	Middelbare scholieren $n = 619$	Cross sectional study	Effectief met effect-grootte $d = 0.9$	Gedrag
Inclusion of marginalized	Andersen, F. Ø.; Nissen, P.;	Jongens met lage ses	Mixed method	Effectief met 67%	Cognitie Emotie

boys: a survey of a summer school using positive psychology interventions	Poulsen, L.	n = 300	study	van de jongens, die op het randje stonden van uitval, school hebben afgemaakt.	Omgeving
Academic Tenacity Mindsets and Skills that Promote Long-Term Learning	Dweck, C. S.; Walton, G.M; Cohen, .L	Middelbare scholieren	Literatuur-review	Geen cijfers van toepassing.	Cognitie Gedrag Omgeving
The use of nudges and other behavioural approaches in education	Nielsen, H.S.; Damgaard, M. T.	Studenten met lage ses	Literatuur-review	Geen cijfers van toepassing.	Gedrag Omgeving
Beyond Willpower: Strategies for Reducing Failures of Self-Control	Duckworth, A. L.; Milkman, K. L.; Laibson, D.	Verschillend	Literatuur-review	Geen cijfers van toepassing.	Cognitie Gedrag
Self-Control and Academic Achievement	Duckworth, A. L; Taxer, J. L; Eskreis-Winkler, L.; Galla, B. M; Gross, J. J.	Verschillend	Literatuur-review	Geen cijfers van toepassing.	Gedrag
Resisting temptation in schools? how to reduce self-control depletion effects	Pollak, K., Boat, R., Cooper, S.B.	Verschillend	Literatuur-review	Geen cijfers van toepassing.	Cognitie

Kracht in Controle	Erkend door: Deelcommissie Ontwikkelings- stimulering, onderwijs- gerelateerd aanbod en jeugdwelzijn	Jaar 1 en 2 vmbo	Rapport	Op basis van theorie onder- bouwd, maar (nog) niet onder- zocht op effectivi- teit	Emotie
Metacognition and self- regulated learning	Education emdownet foundation	Bassisschool en middelbare school	Peer reviewd	Geen cijfers van toepassing.	Omgeving
Eigen kracht versterken jeugd en ouders	Ince, D.; Schmidt, A.	Zowel jongeren als gezinnen	Literatuur- review	Geen cijfers van toepassing.	Omgeving
De geslaagde school hoofdstuk 4: vroegtijdig schoolverlaten	De Witte, K.; Mazrekaj, D.	Middelbare scholieren	Literatuur- studie	Evidence based aan- bevelingen	Omgeving
Helder op school: 'In charge'	Trimbos instituut; Visser, D.	Middelbare scholieren en mbo- leerlingen	Werkblad beschrijving interventie	Goed onder- bouwd door Deel- commissie Jeugdge- zondheids- zorg, preventie en gezond- heidsbe- vordering	Gedrag

Bijlage 3*Artikelen Zelfdeterminatie*

Titel	Auteurs	Doelgroep	Studie	Effectiviteit	Thema
Een poging tot verbetering van motivatie en studieloopbaan in het mbo	Van der Veen, I.; Peetsma, T.	Studenten van twee mbo-scholen n = 835	Analyse met controlegroep	Op verschillende onderwerpen significant resultaat.	Cognitie Gedrag
Succesvolle aanpakken voor mbo-studenten in een kwetsbare positie	Van den Ven, H.; Donker, A.; Wesseling, W.; Van den Haterd,; De Jong, E.; Metwally, L.; Van As, A.	5 Mbo-scholen	Methode van verklarende effect-evaluatie	Verschillende effectieve studies	Omgeving
Effectiveness of the settings-based intervention Shaping the Social on preventing dropout from vocational education: A Danish non-randomized controlled trial	Andersen S., Rod M., Holmber T., Ingholt L., Ersboll A. Tolstrup J.	4 grote scholen die de interventie deden en 6 matched-control scholen n = 10190	Non randomized controlled design	Effectief: Drop out cijfers lager in de interventie-scholen (36%) dan de controle scholen (40%) (OR = 0.86, 95% CI: 0.74, 0.99)	Omgeving
High School Graduation Coaches: Supporting At-Risk High School Students	Dunnavant, H. E.	N = 40	Gemengd onderzoeks-design	Effectief met meerdere resultaten.	Omgeving
School intervention for promoting	Ruini, C; Ottolini, F;	n = 227	-	Effectief: Autonomie:	Cognitie Emotie

psychological well-being in adolescence	Tomba, E; Belaise, C; Albieri, E; Visani, D; Offidani, E; Caffo, E; Fava, G.			d = 0.32 Persoonlijke groei: d = 0.30	
The Importance of Adult Connections in Adolescents' Sense of School Belonging: Implications for Schools and Practitioners	Tillery, A.; Varjas, K.; Roach, A.; Kuperminc, G.; Meyers, J.	Middelbare scholieren	Literatuurstudie	Geen cijfers van toepassing.	Gedrag Omgeving
Preventing School Dropout with Secondary Students: The Implementation of an Individualized Reading Intervention and Dropout Prevention Intervention	Roberts, G.; Vaughn, S.; Fall, A.; Vaughn, M.	Studenten n = 457	Experiment	Effect varieerde tussen .89 voor psychologische verbondenheid en .62 voor academische verbondenheid en probleemoplossend denkvermogen	Omgeving
CARS Comprehensive Intervention for Secondary Students With Emotional and Behavioral Problems: Conceptualization and Development	Kern, L.; Evans, S.; Lewis, T.; State, T.; Weist, M.; Wills, H.;	Kinderen met lage sociaal-emotionele ontwikkeling	Literatuurstudie	Geen cijfers van toepassing.	Gedrag Omgeving

Building social and emotional efficacy to (re)engage young adolescents: capitalising on the 'window of opportunity'	Main, K.; Whatman, S.	Middelbare scholieren n = 60	Case study	De TCL interventie is effectief	Emotie Omgeving
Reconnecting Youth: Promoting emotional competence and social support to improve academic achievement	Dougherty, D.; Sharkey, J.	Middelbare scholieren n = 110	Quasi-experimentele studie	Effectieve resultaten op verbondenheid ($b = 0.40$, $p = 0.01$) en competentie ($b = 0.50$, $p < 0.01$)	Emotie Omgeving
Interventions for At-Risk Students and Their Impacts on Autonomy, Connectedness, and Competence in Missouri Public High Schools	Dawson, D. N. Jr.;	Middelbare scholieren	Case study	Geen cijfers van toepassing.	Cognitie Gedrag Omgeving
School Dropout Indicators, Trends, and Interventions for School Counselors	Dockery, D.	Middelbare scholieren	Literatuurstudie	Geen cijfers van toepassing.	Omgeving
Dropout prevention in Middle and High Schools: From Research to Practice	Wilkins, J.; Bost, L. W.	Middelbare scholieren	Literatuurstudie	Geen cijfers van toepassing.	Gedrag Omgeving
Reconnecting youth : a peer group approach to building life skills	Eggert, L.; Nicholas, L.; Owen, L.	Leerlingen 14 tm 19	Quasi – Experimenteel	Geen cijfers van toepassing.	Cognitie Emotie Omgeving
What it takes to	Ekstrand,	Middelbare	Meta-analyse	Geen cijfers	Omgeving

keep children in school: a research review	B.	scholieren		van toepassing.	
Evaluation of a Comprehensive Assessment-Based Intervention for Secondary Students With Social, Emotional, and Behavioral	Kern, L.; Evans, S.; Lewis, T.; State, T.; Metha, P.; Weist, M.; Will, H.; Gage, N.	Middelbare scholieren n = 647	Randomized controlled trail	Effect of treatment g = -0.55 (p = .001)	Gedrag
A report by Civic Enterprises and the Everyone Graduates Center at the School of Education at Johns Hopkins University For All Kids	Fox, J.; Ingram, E.; Depaoli, J.	Middelbare scholen	Case study	Geen cijfers van toepassing.	Cognitie Omgeving
The Impact of Teaching Self-Determination Skills on the On-Task and Off-Task Behaviors of Students With Emotional and Behavioral Disorders	Kelly, J.; Shogren, K.	Jongens tussen 14 en 16 jaar n = 4	A multiple baseline across participants	Meerdere effectieve resultaten.	Gedrag
Needs satisfaction and motivation among adolescent boys and girls during self-directed learning intervention	Schweder, S.; Faufelder, D.	Middelbare scholieren n = 754	Two-wave study	Meerdere effectieve resultaten.	Gedrag
An Intervention to Promote Positive Teacher–Student Relationships and	Lind, J.; Poppen, M.; Murray, C.	Scholieren	Overzichts-studie	Geen cijfers van toepassing.	Omgeving

Self-Determination Among Adolescents With Emotional Disturbance					
The effects of teacher support, parental monitoring, motivation and self-efficacy on academic performance over time	Affuso, G.; Zannone, A.; Esposito, C.; Pannone, M.; Miranda, M.; De Angelis, G.; Aquilar, S.; Dragone, M.; Bacchini, D.	n = 419	Multiple group structural equation modelling	Verskillende significante effecten.	Omgeving
A Meta-analysis of the Effectiveness of Intervention Programs Designed to Support Autonomy	Su, Y.L.; Reeve, J. I.	Leerkracht- en	Meta-analyse	Effectief met effectsize 0.63.	Gedrag Omgeving
A classroom-based intervention to help teachers decrease students' amotivation	Cheon, S. H.; Reeve, J.	leerkrachten n = 16 studenten n = 598	Experimentele studie	Effectief autonomie- ondersteun- end lesgeven (d = 1.02) Studenten ervoeren mee behoefte- bevrediging (d = 0.89 tot 1.02)	Omgeving
Promoting Transition Goals and Self- Determination	Agran, M.; Blanchar, C.; Wehmeyer,	studenten n = 19	Veld- onderzoek	Alle deelnemers behaalden positieve	Gedrag

Through Student Self-Directed Learning: The Self-Determined Learning Model of Instruction	M.L.			resulaten.	
Leerlingen motiveren: een onderzoek naar de rol van leraren	Schuit, H.; De Vrieze, I.; Sleegers, P.	Leerkrachten	Literatuur- onderzoek en groepsbijeen- komsten	Over het algemeen positief effect	Omgeving
Preventie van spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten	Keppens, G.; Spruyt, B.	Scholen	Literatuur- studie	Geen cijfers van toepassing.	Omgeving
Hoe we kinderen en jongeren kunnen motiveren: toepassingen van de zelfdeterminatieth eorie	Caleidosco op in interview met Maaren Vansteenki ste	Leerkracht- en	Interview	Geen cijfers van toepassing.	Omgeving
Een praktijkreviewstudi e naar het motiveren van leerlingen met verschillende prestatieniveaus en sociale en etnische achtergrond	Van der Veen, I.; Weijers, D.; Dijkers, L.; Hornstra, L.; Peetsma, T.	Leerlingen en leerkrachten van het vo	Praktijk-review	De meeste resultaten zijn positief	Gedrag Omgeving
Training voor mbo- entreestudenten	Impro battle	Mbo studenten aan het begin van hun opleiding	Programma- beschrijving	Geen cijfers van toepassing.	Cognitie

Improbattle	Martins, B.	Mbo-leerlingen	Programma-beschrijving	Geen cijfers van toepassing.	Cognitie Omgeving
Wat werkt om de kansen op de arbeidsmarkt van jongeren met een migratie-achtergrond en/of lage sociaal-economische status te verbeteren?	In samenwerking met verschillende partijen	Mbo-leerlingen	Folder met aanbevelingen	Evidenced based	Omgeving